

Plan van Aanpak Vlietzone

Voor het maken van een gezamenlijk Ambitiedocument Vlietzone

Vastgesteld door het bestuurlijk overleg Vlietzone op 16 april 2021

Inhoud

Waarom een visie voor de Vlietzone?	3
Wat willen we ermee bereiken?.....	4
Aanpak op hoofdlijnen	5
Wat gaan we maken?	7
Aanpak en fasering.....	8
Eerste fase: Een compleet beeld, analyse en besluitvorming	9
Tweede fase: opstellen ambitiedocument en besluitvorming.....	9
Derde fase: uitwerking naar realisatie en uitvoeringsagenda	9
Afstemming en coördinatie van verschillende processen	10
Meekoppelkansen in het gebied.....	11
Wie gaan het doen? - rollen en verantwoordelijkheden van de deelnemende partijen.....	11
Proces	11
Besluitvorming	11
Organisatie.....	12
Participatie en communicatie.....	12
Participatieladder.....	12
Participatiekompas	13
Participatievormen	14
Communicatie.....	14
Risico's.....	14
Van intentie naar afspraken	15
BIJLAGE 1: Varianten voor uitvoering (agenda, programma)	16
BIJLAGE 2: relevante processen en beleidskaders.....	17

Waarom een visie voor de Vlietzone?

De Vlietzone is het gebied langs het water van de Vliet tussen Delft en Leiden. Het gebied raakt de gemeenten Rijswijk, Den Haag, Leidschendam-Voorburg en Leiden en ligt in de beheergebieden van de waterschappen Rijnland en Delfland. Daarnaast grenst het aan drie andere gemeenten (Delft, Voorschoten en Zoeterwoude).

De Vlietzone is een historisch rijk landschap, dat zich kenmerkt door de aanwezige cultuurhistorische waarden en zijn grote verscheidenheid aan functies, zoals wonen, werken, mobiliteit, natuur, recreatie en sport. In de 17^e eeuw groeide de Vlietzone uit tot de Haagse lustwarande, onderdeel van de landgoederengordel die zich uitstreckte van Rijswijk tot Katwijk. Nadien trad, met name in het zuidelijk deel van de Vlietzone, verval in en heeft dit gebied zich ontwikkeld tot een soort niemandsland tussen Vliet en snelweg. Met de naoorlogse stedelijke ontwikkeling is met name het Haagse deel van de Vlietzone veranderd in een gefragmenteerd restgebied, ingesloten door de stad. Door het ontbreken van een integraal beleid of toekomstbeeld treedt verrommeling op en vinden ruimtelijke ontwikkelingen plaats zonder de nodige samenhang. In een verdichtende regio, die te maken heeft met opgaven op het gebied van verstedelijking, woningbouw, (watergebonden) bedrijvigheid, energietransitie en klimaatadaptatie neemt de druk op de ruimte in de Vlietzone verder toe. Dit terwijl de Vlietzone een belangrijke, deels binnenstedelijke, groenzone is in de Zuidelijke Randstad.

Hier ligt ook de grootste zorg bij de bewoners en gebruikers van de Vlietzone. Zij vrezen dat de zone, door de grote druk vanuit het stedelijke gebied, verder zal worden opgedeeld en worden benut voor functies die elders geen plek kunnen vinden. Met name de kwetsbare functies, zoals het vele erfgoed de natuur en de groene ruimtes, worden genoemd als waarden die onder druk staan.

Mede op aandringen van deze gebiedspartijen hebben Provinciale Staten in 2019 aan Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland gevraagd om een integrale visie op de Vlietzone te ontwikkelen. Op 20 februari 2019 is de 'Rijke Groenblauwe Leefomgeving', als module van de provinciale Omgevingsvisie, behandeld in Provinciale Staten. In dit beleid wordt nadrukkelijk ingezet op het slimmer gebruik maken van de schaarse ruimte in en om de stad door de samenhang tussen wonen, werken, mobiliteit en de groenblauwe leefomgeving te versterken. Tijdens de vergadering is motie 870 "Integraal gebiedsplan Vlietzoom als pilot omgevingswet" aangenomen. In deze motie wordt aan Gedeputeerde Staten gevraagd het initiatief te nemen om gezamenlijk met de gemeenten Den Haag en Leidschendam-Voorburg en de belanghebbenden in het gebied een integraal gebiedsplan op te stellen voor de Vlietzoom. Tevens wordt verzocht om als provincie de regierol te pakken bij de opstelling van dit plan, als pilot in het kader van de omgevingswet. In deze vergadering is ook amendement 659 "Visie Vlietzone" aangenomen. Met dit amendement is het besluit genomen om aan de lange termijn agenda van de Omgevingsvisie toe te voegen dat "de provincie in nauwe samenwerking met gemeenten een integrale visie voor de Vlietzone opstelt, met inachtneming van de erfgoedlijnen en trekvaarten".

GS hebben besloten motie 870 en amendement 659 gezamenlijk te behandelen, aangezien er een grote mate van overlap zit tussen de gebieden en thema's die uitgewerkt moeten worden, en de uitwerking van dit gebied integraal op te pakken, in samenwerking met de gemeenten en andere belanghebbenden in het gebied.

In oktober 2019 heeft de provincie de aanpak van het visieproces vastgelegd in het startdocument Vlietzone. De aanpak van 2019 geeft globaal de stappen aan. Dit plan van aanpak is het vervolg.

In 2019 is een ambtelijke projectgroep gevormd waarin de provincie, de gemeenten Rijswijk, Den Haag, Leidschendam-Voorburg en Leiden, de hoogheemraadschappen Delfland en Rijnland en de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) samenwerken.

Naar aanleiding van het bestuurlijk overleg van 14 februari 2020 heeft de projectgroep de meerwaarde van een gezamenlijk visieproces geanalyseerd en kansen en knelpunten in beeld gebracht. Op basis daarvan hebben de bestuurders op 16 oktober 2020 hun medewerking aan de gezamenlijke visievorming bevestigd en de ambtelijke projectgroep de opdracht gegeven om een Plan van Aanpak uit te werken voor het vervolgproces.

Wat willen we ermee bereiken?

De doelstelling van het visieproces is geformuleerd in de startnotitie en luidt als volgt:

“Samen met de partijen in het gebied, onder regie van de provincie, een gedragen proces op te zetten, om te kunnen komen tot gezamenlijke, integrale toekomstbeelden voor de Vlietzone.”

Gezamenlijke toekomstbeelden geven richting aan ontwikkeling van de Vlietzone en zorgen voor een integrale benadering van de verschillende opgaven en ruimteclaims. Zo kunnen de urgente regionale en lokale problemen gezamenlijk worden opgelost. De integrale (beleids-)ontwikkeling is nodig om de beperkte ruimte en middelen zo effectief, efficiënt en hoogkwalitatief mogelijk in te zetten. Zo kunnen gebied-overstijgende urgente opgaven langs de Vliet worden opgelost.

Speciale aandacht zal daarbij nodig zijn voor de ‘zachte’ functies zoals cultuur, natuur en groen, beleving en beeldkwaliteit, die van groot belang zijn voor het welzijn van de inwoners van de Haagse regio. De groengebieden leveren daarnaast belangrijke systeemdiensten, zoals verkoeling voor de stad, waterberging en het vastleggen van CO₂ en fijnstof. Vooral op de terreinen recreatie en sport en erfgoed is veel winst te behalen door een samenwerking tussen de provincie, gemeenten, hoogheemraadschappen en gebiedspartijen¹.

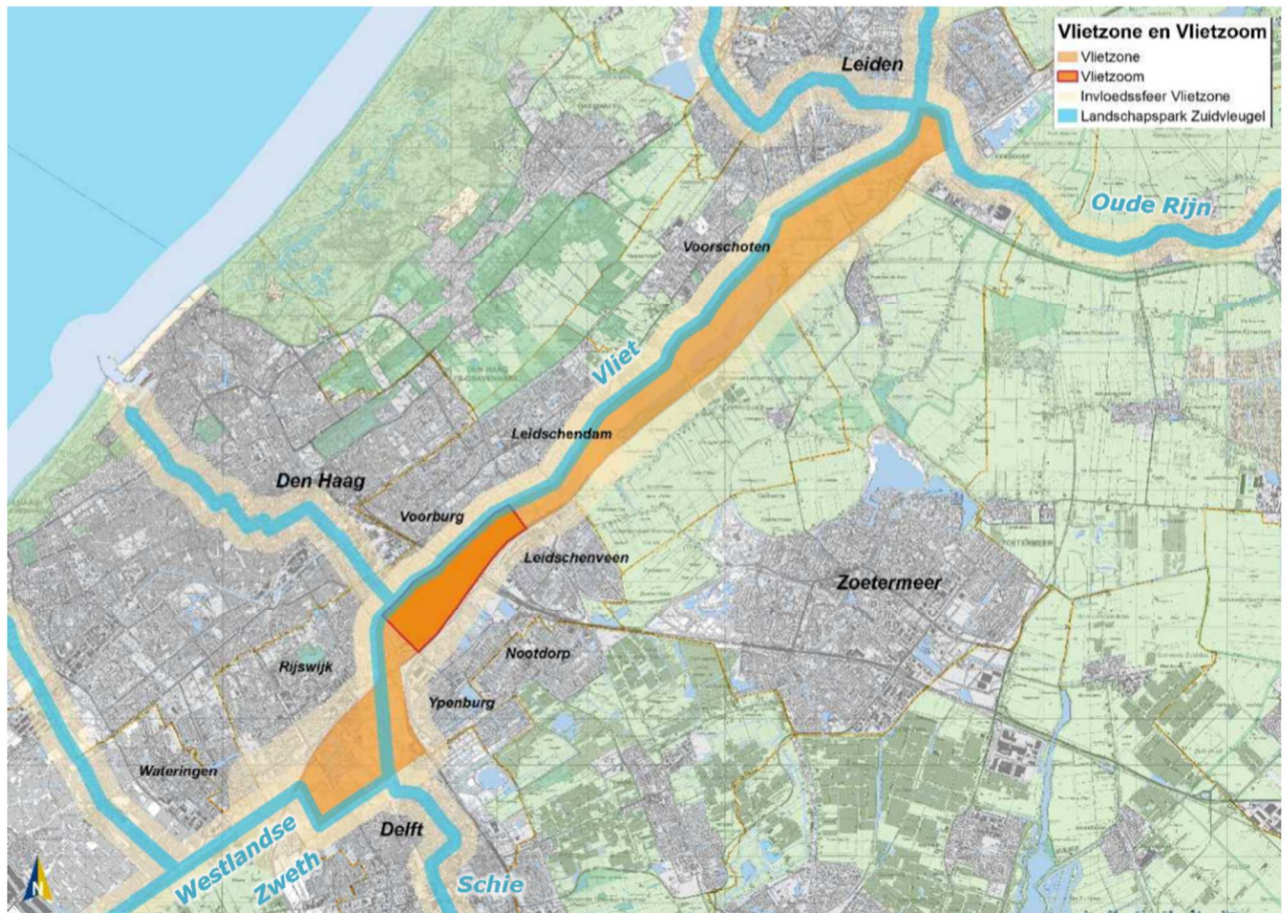
Alleen een visie op het gebied is echter niet voldoende. Er is ook behoefte aan een gezamenlijk handelingsperspectief, dat verrommeling tegengaat, de samenhang in ontwikkelingen versterkt en de samenwerking richt op het creëren van een aantrekkelijke, gezonde en klimaat-adaptieve leefomgeving voor mens en natuur.

De Vlietzone is onderdeel van het landschapspark Zuidvleugel. Het Landschapspark Zuidvleugel heeft als doel om samen met alle partijen in het gebied een leidraad op te stellen voor een leefbare en gezonde transitie van de verstedelijking. Door de samenhang tussen wonen, werken, mobiliteit en de groenblauwe leefomgeving te versterken, kan slimmer gebruik gemaakt worden van de schaarse ruimte in deze gebieden. Daarbij wordt ingezet op de juiste functie op de juiste plek. Dit moet leiden tot een aantrekkelijke, gezonde en klimaatadaptieve leefomgeving in, om en tussen onze steden in de provincie.

Bij het opstellen van de toekomstbeelden zal worden gekeken naar de Vlietzone zelf, maar nadrukkelijk ook naar de invloedssfeer van de Vlietzone, waarbinnen ruimtelijke ontwikkelingen

¹ Bestuurlijke memo Vlietzone, oktober 2020.

plaatsvinden die invloed (gaan) hebben op de Vlietzone. Zie onderstaande kaart, en hoofdstuk 'Afstemming en coördinatie van verschillende processen.'

Aanpak op hoofdlijnen

Opgavegerichte aanpak

Er zijn een aantal opgaven die nog onvoldoende of niet integraal genoeg worden opgepakt. Deze opgaven zijn benoemd in de bestuurlijke memo ambities Vlietzone, vastgesteld in het bestuurlijk overleg Vlietzone van 16 oktober 2020. Zie ook hieronder in het hoofdstuk 'Wat gaan we maken? (op te leveren product)'. Deze moeten uiteraard in samenhang worden gezien met opgaven waar al aan gewerkt wordt.

Integrale aanpak: verschillende schaalniveaus

Doel van het proces is de samenhang te versterken, door het maken van integrale toekomstbeelden en deze te vatten in een ambitedocument. Integraal op verschillende schaalniveaus: van lokaal, regionaal tot gebiedsoverstijgend, op de 'lange lijn' van de Vliet, in samenhang met visies en ontwikkelperspectieven op verwante gebieden zoals Duin Horst & Weide, Vlietlanden, Nationaal Park Hollandse Duinen en Landschapspark Zuidvleugel. Anders gezegd: bij het maken van de integrale toekomstbeelden zullen we afwisselend moeten 'inzoomen en uitzoomen'.

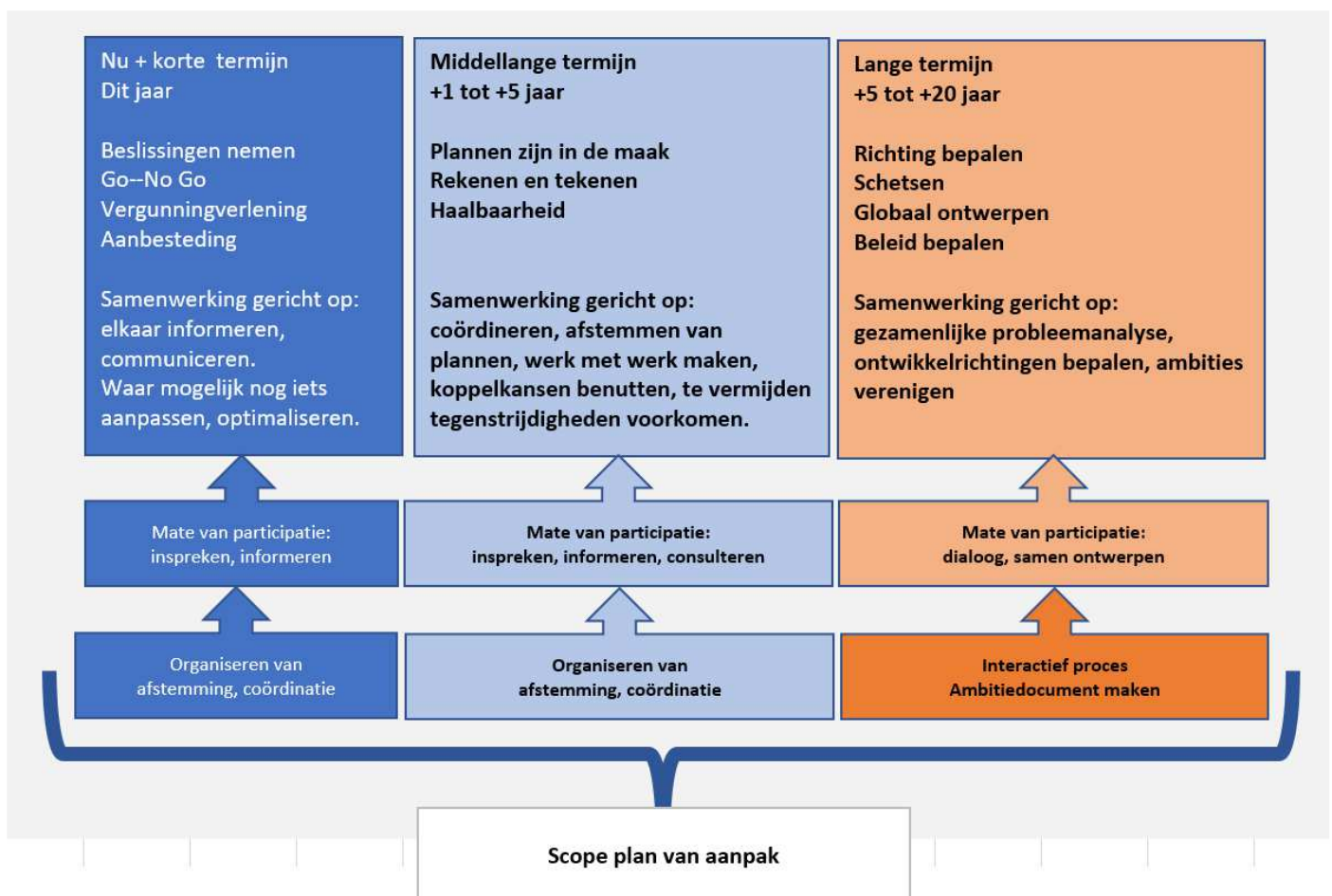
Handelingsperspectief: niet alleen kijken naar lange termijn

Een integrale aanpak vraagt ook dat we kijken naar verschillende tijdvakken: van lange termijn visievorming tot het maken van plannen voor de middellange termijn en de aanpak van urgente problemen in het hier en nu. Het maken van integrale toekomstbeelden voor de lange termijn heeft alleen zin als dit leidt tot een gezamenlijk handelingsperspectief en dit perspectief niet wordt ingehaald door plannen en besluiten die op korte en middellange moeten worden genomen. Het maken van integrale toekomstbeelden alleen is daarom niet voldoende voor de aanpak. In het hoofdstuk 'Welke processen zijn van invloed? (Afstemming en coördinatie van verschillende processen)' wordt een aanzet gegeven hoe daar mee om te gaan.

Beslissingsruimte en participatie

Door helder onderscheid te maken tussen lange termijn (toekomstbeelden), middellange termijn (plannen maken) en korte termijn (besluiten nemen) kunnen ook de verwachtingen rond participatie worden gemanaged: de beslissingsruimte en dus ook de ruimte voor participatie neemt af naarmate de termijn waarover gesproken wordt korter is. Als we praten over toekomstbeelden met trends en ontwikkelrichtingen over 15, 20 jaar heb je een ander gesprek met gebiedspartners en belanghebbenden dan wanneer er dit jaar door een bevoegd gezag een formeel besluit moet worden genomen, dat de afgelopen jaren is voorbereid.

Scope plan van aanpak

Wat gaan we maken?

In het bestuurlijk overleg Vlietzone van 16 oktober 2020 is afgesproken dat de ‘gezamenlijke, integrale toekomstbeelden’ worden vastgelegd in een ambitiedocument met uitvoeringsagenda

Scope van het ambitiedocument

Het ambitiedocument geeft weer wat de provincie, de gebiedsgemeenten, de hoogheemraadschappen en de private gebiedspartijen gezamenlijk voor ogen hebben met de Vlietzone op de lange termijn. Vragen als: welke waarden moeten worden behouden, verbeterd, welke opgaven worden opgepakt en welke richting(en) van ontwikkeling(en) vraagt dat worden daarin beantwoord. De horizon van het ambitiedocument ligt in 2040.

Met het maken van het ambitiedocument wordt met alle gebiedspartijen (privaat en publiek) het gesprek gevoerd over wat de betekenis is van de ontwikkelrichting(en) voor:

- De aanpak van verschillende opgaven in en rond het gebied
- De (kern)waarden van het gebied die we willen behouden of versterken
- Nog nieuw te vormen of te actualiseren beleidskaders, regelgeving
- De inhoud en uitwerking van omgevingsvisies van gemeenten en provincie
- Relevante gebiedsontwikkelingen, uitvoeringsprogramma's en projecten

Het ambitiedocument heeft als doel bij te dragen aan:

- Goede belangenafwegingen, zonder in plaats te treden van de beslissingsruimte en -processen van de bevoegde gezagen
- Het beter benutten van kansen, koppelingen van investeringen en maatregelen, het tegengaan van te vermijden tegenstrijdigheden.
- Opgaven te benoemen waarvan de aanpak nog niet is georganiseerd en deze is in een eigen, complementaire uitvoeringsagenda op te nemen dat in samenwerking wordt uitgevoerd.
- Bouwstenen voor de planologische kaders voor het gebied (omgevingsvisies, verordeningen, plannen).
- Het benoemen van ongewenste ontwikkelingen, zoals de aanleg van nieuwe snelwegen in het gebied.

Focus ambitiedocument

Naast het versterken van de samenhang tussen verschillende opgaven, zal de inhoudelijke focus van het ambitiedocument liggen op een aantal opgaven die nog onvoldoende of niet integraal genoeg worden opgepakt. Deze opgaven zijn²:

² Deze opgaven zijn benoemd in de bestuurlijke memo ambities Vlietzone, vastgesteld in het bestuurlijk overleg Vlietzone van 16 oktober 2020.

- Versterken van de identiteit van de Vlietzone en van de samenhang tussen cultuurhistorisch erfgoed, groen, water, ecologie en recreatie.
- Versterken van de groenblauwe structuur, met ruimte voor sport, recreatie en ecologie, in samenhang met de ruimtelijke programmatische verdichting door woningbouw en bedrijvigheid.
- Verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit
- Realiseren van doorgaande fietsverbindingen en verbeteren van de verkeersveiligheid van de Westvlietweg, met name voor langzaam verkeer.
- Versterken van de regionale samenwerking op het gebied van groen, water (aanleg van een blauw raamwerk) en ecologie, lokale mobiliteit, klimaatadaptatie, energietransitie en sport en recreatie
- Oplossen meervoudige ruimteclaims door ofwel integrale afweging tussen maatschappelijke opgaven en belangen, ofwel meervoudig ruimtegebruik (zowel in ruimte als tijd)

Deze opgaven moeten uiteraard in samenhang worden gezien met opgaven waar al aan gewerkt wordt. Voor het handelingsperspectief is meer nodig dan een ambitiedocument, zie ook het hoofdstuk *‘Welke processen zijn van invloed? (Afstemming en coördinatie van verschillende processen)’*

Uitvoeringsagenda voor bestuurlijke samenwerking

In bijlage 1 worden een aantal varianten geschetst voor de organisatie van de uitvoering. Welke vorm gehanteerd wordt is maatwerk; afhankelijk van de opgaven, in welke mate deze al belegd zijn in de organisaties, wat er daarnaast nog meer moet gebeuren en het ambitieniveau.

In deze fase kiezen we er voor om licht te beginnen en pas later te gaan verzwaren als dat nodig is voor de uitvoering. Dat betekent dat we eerst zullen werken met een uitvoeringsagenda, die fungeert als een bestuurlijke samenwerkingsagenda, waarvan de voortgang een paar keer per jaar wordt besproken. Dit vraagt een lichte, faciliterende organisatie in de vorm van een secretariaat, met alle verantwoordelijkheid voor de voortgang bij individuele partners.

De inhoud van de agenda wordt bepaald nadat het ambitiedocument is gemaakt.

Aanpak en fasering

Het maken van het ambitiedocument doorloopt meerdere fasen, met de volgende uitgangspunten:

- Het is een procesaanpak in de geest van de Omgevingswet, waarin participatie een belangrijke rol speelt.
- Zaken die elders al ‘belegd’ zijn - in processen, organisaties, beleid en werkafspraken en waar besluiten worden voorbereid en genomen - gaan we niet (opnieuw) ter discussie stellen in dit proces voor de Vlietzone. Wel kan binnen de beschikbare beslissingsruimte gezocht worden naar optimalisatie en verbinding. Dit zal in overleg met de betreffende bevoegde gezagen gebeuren. Zie hiervoor het hoofdstuk *‘Welke processen zijn van invloed? (Afstemming en coördinatie van verschillende processen)’*
- We kiezen een tweesporen-aanpak. Deze houdt in dat parallel aan de uitwerking voor de gehele Vlietzone in kleiner verband urgente lokale opgaven worden uitgewerkt, zoals voor de Vlietzoom / Westvlietweg.

Eerste fase: Een compleet beeld, analyse en besluitvorming

Sinds de start van het visieproces is al veel informatie verzameld. De overheden hebben samen een inventarisatie gedaan van ruimtelijke, juridische en beleidskaders. Er zijn gesprekken gevoerd met actieve stakeholders, waarvan sommige hun visie met de provincie hebben gedeeld.

We hebben echter nog niet met alle gebiedspartijen gesproken. In de eerste fase willen we daarom het plaatje compleet maken door de inzichten en belangen van alle betrokken partijen op te halen en een analyse te maken van de verzamelde gegevens. Hiermee gaan we vervolgens samen bepalen wat de opgaven, ambities en doelen zijn voor het gebied. Welke ontwikkelrichtingen hebben we voor ogen? Welke veranderingen worden beoogd of welke ongewenste ontwikkelingen geremd?

De gesprekken hierover worden gevoerd in de vorm van (thematische of gebiedsgerichte) **workshops** met de verschillende overheden en groepen belanghebbenden. Idealiter in de vorm van fysieke bijeenkomsten, maar gezien de onzekerheid over de duur van de coronamaatregelen zullen deze mogelijk digitaal moeten plaatsvinden. De resultaten van de workshops worden verwerkt in een digitale kaart en gedeeld met de deelnemers.

Met de bundeling van de uitkomsten ontstaat een palet van de verschillende ambities en belangen. Het is belangrijk om deze gesprekken zo open mogelijk te voeren en bij standpunten door te vragen naar wat men belangrijk vindt, wat in essentie de kernwaarden zijn die leiden tot de standpunten. In de tweede fase wordt gezocht naar de beste oplossingen die zo veel mogelijk recht doen aan de verschillende belangen.

De eerste fase wordt afgerond met een bespreking van wat er is opgehaald aan verschillende ambities en de te realiseren doelen voor de Vlietzone. Er wordt een vorm gekozen waarin de gebiedspartijen de mogelijkheid krijgen om met bestuurders in gesprek te gaan.

Onderdeel van het gesprek is welke ambities en doelen elkaar kunnen versterken, maar ook welke (nog) niet met elkaar verenigbaar lijken te zijn. Dit vormt de basis voor de volgende fase, waarin gewerkt wordt aan het gewenste integrale toekomstbeeld.

Tweede fase: opstellen ambitiedocument en besluitvorming

In de tweede fase wordt, op basis van de resultaten van de bespreking, een ambitiedocument gemaakt via het ontwikkelen van scenario's. De scenario's worden gemaakt met ontwerpend onderzoek en het ontwikkelen van concrete, slimme en ruimtelijke beelden en oplossingen.

Het gewenste toekomstbeeld ontstaat door te kiezen in varianten en eventueel nieuwe combinaties te maken. Het kan zijn dat op basis van verschillende scenario's meerdere toekomstbeelden met een advies worden voorgelegd. Hierbij wordt ook een beeld geschetst van de concrete uitwerking in de volgende fase.

Deze tweede fase wordt afgerond met een bekrachtiging van het gewenste toekomstbeeld in een bestuurlijk overleg. Ook wordt gezamenlijk de intentie voor de realisatie hiervan uitgesproken. De besluitvorming over het gewenste toekomstbeeld vindt plaats door de verschillende gemeenteraden, directies, raden en staten van de betrokken gebiedspartijen.

Derde fase: uitwerking naar realisatie en uitvoeringsagenda

In deze fase wordt het toekomstbeeld gefaseerd uitgewerkt in samenhangende, concrete pakketten van maatregelen voor de korte en lange termijn en één of meerdere uitvoeringsstrategieën. Mogelijk wordt er per deelgebied een uitvoeringsagenda gemaakt. Waar mogelijk sluiten we aan bij bestaande programma's, zoals van landschaps- en erfgoedtafels en van het Nationaal Park Hollandse Duinen.

De vastgestelde ambities worden vertaald in het (omgevings)beleid en activiteiten van de overheden en partners.

Zie tabel 1 voor een overzicht van de drie fasen en de planning daarvan.

Tabel 1 –Indicatieve planning van de fasen

Stap	Betreft	Wie	Wanneer
Nu	Vaststellen van Plan van Aanpak	Bestuurlijk overleg	April 2021
Fase 1	Ateliers / workshops met stakeholders, ophalen en delen van kennis en visies op de ontwikkeling van de Vlietzone naar 2040, kansen en knelpunten in beeld krijgen	Projectgroep en gebiedspartijen (overheden en stakeholders)	Q2 2021
	Ordenen en samenvatten van opgehaalde informatie, en ambities, presentatie aan betrokkenen (overheden en stakeholders) bestuurlijke bespreking	Gebiedspartijen	Q2/Q3 2021
Fase 2	Ontwerpend onderzoek: ontwikkeling van scenario's voor mogelijke toekomstbeelden	(Delegatie van) gebiedspartijen	Q3/4 2021
	De scenario's onderzocht en vergeleken	PZH, i.s.m. projectgroep	Q3/4 2021
	Het gewenste toekomstbeeld: bestuurlijk besluit	Gebiedspartijen	Q4 2021
Fase 3	De doorwerking van het gewenste toekomstbeeld (maatregelen en uitvoeringsstrategie)	Gebiedspartijen	Q3/4 2022 en verder

Afstemming en coördinatie van verschillende processen

De Vlietzone ligt in een dynamisch deel van de Randstad, waarin opgaven op het gebied van o.a. verstedelijking, mobiliteit, klimaatadaptatie en energietransitie samen komen.

Bij het maken van een ambitiesdocument en (complementaire) uitvoeringagenda voor de Vlietzone moeten we daarom niet alleen de blik op de toekomst richten, maar ook zicht houden op de lopende ontwikkelingen, besluitvormingsprocessen en issues die relevant zijn voor het gebied. Dit om van geval tot geval te kunnen beoordelen of deze van invloed zijn en of het wenselijk is EN er nog ruimte is om de richtingen, oplossingen en concrete keuzes te optimaliseren.

Zoals eerder aangegeven: niet om gemaakte keuzes ter discussie te stellen of lopende processen te vertragen, maar om tegenstrijdigheden en kansen tijdig te signaleren en hierover te adviseren aan andere 'tafels'. Een tijdige en goede afstemming kan in elk geval tot betere belangenafwegingen leiden. En soms zijn er kansen om opgaven te combineren of (onnodige) tegenstrijdigheden te voorkomen, ook in de fase van uitvoering.

Een (niet volledig) overzicht van processen in en rond de Vlietzone is weergegeven in bijlage 2.

Meekoppelkansen in het gebied

Omdat er in het gebied van de Vlietzone door provincie en gebiedspartijen al veel is en wordt bedacht, ook op visieniveau, is het belangrijk om waardevolle beelden te gebruiken wanneer daar consensus over bestaat.

Aandachtspunt is dat een aantal van de genoemde opgaven door andere (rijks-, gemeentelijke, provinciale) processen en projecten worden opgepakt. Dit betreft bijvoorbeeld de transformatie van bedrijventerreinen naar gemengde woon-werklocaties, de inpassing van de verbrede A4 en maatregelen in het kader van waterberging en klimaatadaptatie.

Met deze aanpak wordt voorgesteld om in de komende periode te anticiperen op kansen of knelpunten *voordat* de besluitvorming gereed is over het gewenste toekomstbeeld, de benodigde maatregelen en de uitvoeringsstrategie. Dit doen we vanwege de vele actuele ontwikkelingen waarvoor op dit moment plannen worden gemaakt of besluitvorming wordt voorbereid.

De provincie zal aparte (indien nodig bestuurlijke) gesprekken initiëren op het moment dat dit zich voordoet. Anticiperen kan de komende periode direct tot concrete maatregelen leiden.

Wie gaan het doen? - rollen en verantwoordelijkheden van de deelnemende partijen.

Proces

De provincie Zuid-Holland heeft in het proces om een gezamenlijk ambitiedocument voor de Vlietzone te maken de regie. Deze rol houdt in dat de provincie:

- De initiërende partij is en het proces coördineert en bewaakt;
- De samenwerking en gezamenlijke besluitvorming van de betrokken overheden organiseert (werkgroep, projectgroep, bestuurlijk overleg);
- De participatie met stakeholders (workshops, bijeenkomsten, presentaties) organiseert en eventueel benodigde inhuur van externen voor haar rekening neemt.

De gemeenten, waterschappen en MRDH werken met de provincie samen in de projectgroep en leveren daar:

- kennis over visie en beleid voor het gebied vanuit de eigen organisatie
- bijdragen aan en inzet voor (het maken van) het gezamenlijke ambitiedocument

De gebiedspartijen / stakeholders zijn belangrijke partners bij het maken van het ambitiedocument. Zij worden gevraagd om hun visies en gebiedskennis te delen en mee te denken over de ontwikkelrichting / scenario's voor de Vlietzone en de realisatie daarvan.

Besluitvorming

De betrokken overheden en partijen blijven ieder als bevoegd gezag (overheid) en als ondernemer/rechtspersoon verantwoordelijk om binnen de eigen organisatie de besluiten te nemen die volgen uit de bestuurlijke bekrachtiging van het gewenste toekomstbeeld via het bestuurlijk overleg Vlietzone en de intentie voor de realisatie hiervan.

Dat betekent dat de formele besluitvorming over het gewenste toekomstbeeld plaatsvindt door de verschillende gemeenteraden, directies, raden en staten van de betrokken gebiedspartijen.

Organisatie

Het proces voor de visievorming Vlietzone is als volgt georganiseerd:

- in het **bestuurlijk overleg Vlietzone** zijn de gemeenten Rijswijk, Den Haag, Leidschendam-Voorburg en Leiden, de hoogheemraadschappen Delfland en Rijnland en de provincie bestuurlijk vertegenwoordigd. Gedeputeerde mw. Koning is voorzitter. Het bestuurlijk overleg komt 2 à 3 keer per jaar bijeen.
- In de **projectgroep Vlietzone** zijn de gemeenten Rijswijk, Den Haag, Leidschendam-Voorburg en Leiden, de hoogheemraadschappen Delfland en Rijnland, de metropoolregio Den Haag-Rotterdam en de provincie ambtelijk vertegenwoordigd. De projectleider Vlietzone is voorzitter; deze organiseert het proces en bewaakt de voortgang en kwaliteit daarvan. De projectgroep komt 4 à 6 keer per jaar bijeen en bereidt de agenda en stukken voor het bestuurlijk overleg voor.
- de **werkgroep Vlietzone** bestaat uit een aantal deelnemers uit de projectgroep die stukken voorbereiden voor de projectgroep en de dagelijkse klussen oppakken. Zonder een vaste samenstelling; momenteel zijn de provincie en de gemeenten Rijswijk, Den Haag en Leidschendam-Voorburg daarin vertegenwoordigd.

Zoals eerder aangegeven is, naast het opstellen van het ambitiedocument met uitvoeringsagenda, ook het signaleren van en elkaar informeren over ontwikkelingen in en rond de Vlietzone van belang. De benodigde afstemming en coördinatie vindt in principe plaats via de lijn werkgroep-projectgroep - bestuurlijk overleg.

In de komende fase van het visieproces zal worden gezocht naar een manier om daarbij ook de gebiedspartijen te betrekken, bijvoorbeeld via een online platform of deelname van (vertegenwoordigers van) gebiedspartijen in de projectgroep.

Participatie en communicatie

Participatieladder

Na inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt het verplicht om in het kader van een omgevingsvisie, programma of omgevingsplan participatie toe te passen en daarvoor beleid op te stellen. De betrokken overheden willen dit proces in de geest van de Omgevingswet oppakken. De Omgevingswet stimuleert vroegtijdige participatie om tijdig belangen, meningen en creativiteit op tafel te krijgen. Belanghebbenden zijn burgers, vertegenwoordigers van bedrijven, professionals van maatschappelijke organisaties en bestuurders van overheden. De wijze waarop participatie plaatsvindt is vormvrij, het eigen participatiebeleid is echter zelfbindend. Verschillende participatievormen zijn mogelijk; belangrijk hulpmiddel hierbij is onderstaande 'participatieladder', waarin de mate van participatie (participatievorm) wordt afgezet tegen het aantal betrokkenen.

De integrale toekomstbeelden voor de Vlietzone gaan over het grondgebied van verschillende gemeenten, waterschappen en private partijen, zoals bedrijven en bewoners. Het is de bedoeling vertegenwoordigers van partijen een actieve rol te geven in het proces. Niet alleen voor het draagvlak en het behartigen van belangen, maar ook om de gebiedskennis en creativiteit te benutten om zo knelpunten op te lossen.

Participatiekompas

De opgaven in het gebied zijn uiteenlopend en voor het gezamenlijk handelingsperspectief is het maken het ambitiedocument alléén niet voldoende. Om te bepalen hoe en in welke mate participatie mogelijk is, kan het participatiekompas een goed hulpmiddel zijn.

Ambitiedocument: samenspel en samen werken

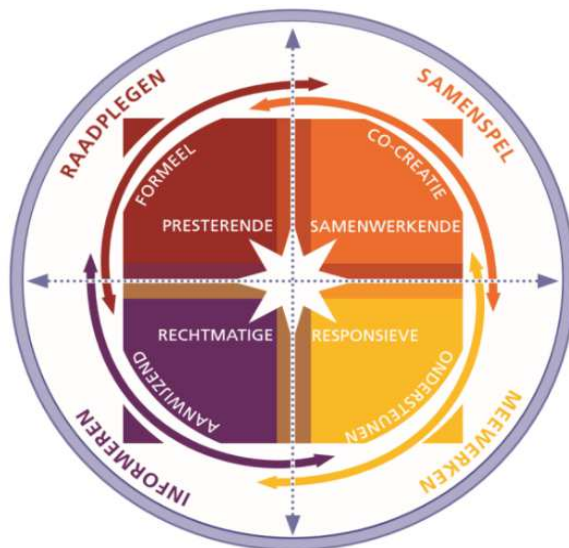
Nadat gebiedspartijen zich hadden gemeld bij o.a. de provincie, hebben de betrokken overheden zich voorgenomen integrale toekomstbeelden te gaan maken (responsieve overheid).

Met het maken van het ambitiedocument komen we in het kwadrant van samenspel en samenwerken. Als het ambitiedocument zich vooral richt op de lange termijn, is de ruimte voor participatie nog relatief groot. Het begrip 'co-creatie' slaat op het maken van het ambitiedocument.

Lopende zaken: raadplegen, informeren

Het kan zijn dat voor sommige opgaven in het gebied de samenwerkende rol niet voldoende is, maar ook de rol van presterende en rechtmatige overheid nodig is. Bijvoorbeeld het nemen van formele besluiten, zoals vergunningen. Waarbij soms lastige keuzes moeten worden gemaakt.

De bevoegde gezagen - colleges, provinciale staten, gemeenteraden – zijn en blijven daarvoor verantwoordelijk

Participatiekompas

Participatievormen

Bij samenspel past interactieve participatie in de vorm van ateliers, ontwerpessies, werkbijeenkomsten. Bij voorkeur 'live' en als dat niet kan, digitaal. De sessies kunnen zowel thematisch of geografisch worden georganiseerd. Daarbij kan worden gewerkt met kaarten en gesproken over trends en ontwikkelingen, kansen en knelpunten en worden nagedacht over oplossingsrichtingen.

Bij raadplegen, informeren passen vormen als inloopavonden e.d., eventueel ondersteund met een online platform en (digitale) nieuwsbrieven over voortgang e.d. (een goed voorbeeld hiervoor is het project Rotterdamse Baan).

Communicatie

Goede, toegankelijke informatie over ideeën, voornemens en plannen is bij participatie van cruciaal belang. We zorgen daarom voor een informatieplatform waarop:

- informatie over het visieproces beschikbaar is (relevante besluiten, startdocument, plan van aanpak, agenda en planning)
- resultaten van de bijeenkomsten met stakeholders worden gedeeld (verslag, kaartbeelden, etcetera)

Risico's

Het opstellen van een ambitiedocument voor de Vlietzone is een proces waar veel actoren bij betrokken zijn. Dit vraagt veel tijd en inzet van alle betrokken en mogelijk ook het sluiten van compromissen. Ook bestaat de kans dat in parallelle processen – naast het opstellen van het ambitiedocument - onomkeerbare besluiten worden genomen, die niet goed passen bij wat partijen in de Vlietzone voor ogen staan aan ontwikkelingen. Dit kan leiden tot teleurstellingen en frustratie.

Bovenstaande risico's kunnen beperkt worden door de verwachtingen zo goed mogelijk te managen en helder aan te geven welke verwachtingen realistisch zijn en hoeveel ruimte beschikbaar is om

processen te kunnen bijsturen. Het schema onder 'scope plan van aanpak' kan daarbij behulpzaam zijn.

Met het realisme dat besluiten die van invloed zijn op de Vlietzone door anderen (bevoegde gezagen) worden genomen, kunnen we de risico's beperken door zo goed mogelijk af te stemmen, zowel ambtelijk als bestuurlijk.

In gesprekken zal worden aangegeven dat we naar een zo breed mogelijk draagvlak streven voor de gemeenschappelijke ambities en gewenste ontwikkelingen in de Vlietzone, maar we zien ook en benoemen de spanning tussen de gewenste integraliteit (samenhang) en de noodzakelijke (sectorale) keuzes in en rond het gebied.

Van intentie naar afspraken

In deze fase is het nog lastig om aan te geven op welke manier de integrale toekomstbeelden van het ambitiedocument worden geborgd met intenties en afspraken.

Het is de intentie om:

- Met een zo breed mogelijke draagvlak in een participatief proces voor de lange termijn integrale toekomstbeelden te maken die het meeste recht doen aan de unieke kwaliteiten van dit gebied.
- Deze toekomstbeelden op de één of andere manier herkenbaar terug te laten komen in de omgevingsvisies van gemeenten en provincie en de uitwerkingen daarvan.
- Met het ambitiedocument bouwstenen te leveren voor beleidskaders voor ruimtelijke kwaliteit, leefomgeving e.a.
- Een stevige inspanning te leveren op het coördineren en afstemmen van ontwikkelingen, plannen en concrete initiatieven op de middellange en korte termijn, tijdens het maken van het ambitiedocument en na het gereedkomen.
- Nadere afspraken te maken over de implementatie van het ambitiedocument, bv. met een bestuursovereenkomst.

BIJLAGE 1: Varianten voor uitvoering (agenda, programma)

De uitvoering kan op verschillende manieren worden georganiseerd, van 'licht' tot 'zwaar'.

Varianten en voorbeelden:

- Een bestuurlijke samenwerkingsagenda, waarvan de voortgang een paar keer per jaar wordt besproken. Dit vraagt een lichte, faciliterende organisatie in de vorm van een secretariaat, met alle verantwoordelijkheid voor de voortgang bij individuele partners.
- Een programma dat met een netwerk de uitvoering coördineert, voortgang volgt en gebiedspartners faciliteert bij de uitvoering met bv. kennisontwikkeling. Dit vraagt een faciliterende organisatie met capaciteit om de helpende hand te bieden, zoals het organiseren van bijeenkomsten, het bijhouden van overzichten en signalen afgeven. Verder ligt ook hier de verantwoordelijkheid voor de voortgang bij individuele partners.
- Een programma dat met een netwerk regie voert over de uitvoering door de gebiedspartners. Door afspraken te maken wie wat doet wordt de uitvoering minder vrijblijvend gemaakt. Dit vraagt een faciliterende organisatie met capaciteit om afspraken te maken en een regierol te vervullen bij het nakomen daarvan, door partijen aan te spreken. Verder ligt ook hier de verantwoordelijkheid voor de voortgang nog steeds bij individuele partners.
- Een gebiedsprogramma met een eigen maatregelenpakket (projecten en andere activiteiten) en dus ook een eigen uitvoeringsorganisatie met budget - naast wat gebiedspartners zelf al doen. In dit geval is het handig om voor zo'n programma een stuurgroep op te richten, waarvan de voorzitter fungeert als bestuurlijk opdrachtgever naar de programmamanager (opdrachtnemer). De programmamanager fungeert op zijn beurt als opdrachtgever naar de projecten en andere activiteiten in het programma. Voor hun aandeel zijn de gebiedspartijen leverancier van kennis en kunde (capaciteit) en/of co-financier van het programma.

Welke vorm gehanteerd wordt is maatwerk; afhankelijk van de opgaven, in welke mate deze al belegd zijn in de organisaties, wat er daarnaast nog meer moet gebeuren en het ambitieniveau. Er kan ook voor worden gekozen om licht te beginnen en pas later te gaan verzwaren als dat nodig is voor de uitvoering.

BIJLAGE 2: relevante processen en beleidskaders

Verstedelijking en bedrijvigheid

- Afspraken verstedelijkingsalliantie
- Bestuurlijke woonwerkovereenkomst Delft, Rijswijk, Den Haag, Leidschendam-Voorburg en Provincie.
- Masterplan Rijswijk-Zuid (o.a. Pasgeld)
- Nieuwbouw de Star (Leidschendam)
- Gebiedsontwikkeling Overgoo (Leidschendam)

Mobiliteit

- Tracébesluit A4 Haaglanden en bijhorend maatregelenpakket
- MIRT A4 Burgerveen-N14
- Nieuwe Tolbrug

Cultuurhistorie, natuur en landschap

- Erfgoedtafels
- Landschapstafel Duin, Horst en Weide (nieuw uitvoeringsprogramma in de maak)
- Nationaal Park Hollandse Duinen (ambitiedocument en uitvoeringsprogramma)
- Herinrichting Nieuw Vredenoord

Klimaat en energie

- Regionale energiestrategie Rotterdam Den Haag
- Watervisie Delfland

Beleidskaders

- Nationale, provinciale en gemeentelijke omgevingsvisies en -verordeningen
- Bestemmingsplannen en beheersverordeningen
- Ambitiedocument A4Vlietzone (Den Haag)

Voorbeelduitwerking 1: Pasgeld

Project/proces:

Ontwikkeling Pasgeldlocatie (Rijswijk-Zuid)

Beschrijving:

Een integrale gebiedsontwikkeling voor verstedelijking/woningbouw, met aandacht voor groen, recreatie, ecologie en cultuurhistorie.

Beleidskader:

In 2013 is gemeente Rijswijk gestart met de ontwikkeling van RijswijkBuiten, een duurzame woonwijk, gelegen tussen het centrum van Rijswijk en Delft. Verdeeld over de deelgebieden Sion, Parkrijk en Pasgeld worden tot 2026 ruim 3500 nieuwe duurzame woningen gerealiseerd. Deelgebied Sion is inmiddels in de afrondende fase, Parkrijk is in uitvoering. De ontwikkeling van Pasgeld is in voorbereiding. Er speelt zeer veel in het gebied: watercompensatie van de verbreding van de A4, ontwikkeling van het sportpark, ontwikkeling van Pasgeld oost en west met een combinatie van landschapsinrichting en ca. 1.100 woningen en een toekomstvisie voor het TNO terrein.

Actuele situatie:

Een actieve bewonersgroep, verenigd in de werkgroep Pasgeld, zet zich in om Pasgeld grotendeels groen te houden en het stukje slagenlandschap langs de Vliet te behouden. Gemeente Rijswijk is een participatietraject gestart met de huidige bewoners en ontwikkelaars in het gebied, in de vorm van een digitaal schetsboek, dat in juli 2021 wordt afgerond.

Handelingsperspectief visieproces Vlietzone:

- Organiseren van afstemming, coördinatie.

Ervoor zorgen dat het participatietraject Pasgeld van de gemeente en de workshops met stakeholders in het kader van het visieproject goed op elkaar worden afgestemd.

Het schaalniveau van het landschapspark kan een kader bieden voor de ontwikkeling van groene en recreatieve voorzieningen in de Pasgeldlocatie.

Voorbeelduitwerking 2: Bedrijventerrein Westvlietweg**Project/proces:**

ontwikkeling bedrijventerrein Westvlietweg (Den Haag)

Beschrijving:

Bedrijventerrein Westvlietweg is een verouderd bedrijventerrein aan de Vliet, op de grens van Den Haag en Leidschendam-Voorburg.

Actuele situatie:

Binnen de regio Haaglanden vindt als gevolg van de verstedelijkingsopgave een transformatie plaats van bedrijventerrein naar woongebied of gemengd woon/werkgebied, zoals de Binckhorst in Den Haag en de Schieoevers in Delft. Daarbij is ook aandacht voor behoud van voldoende ruimte voor bedrijvigheid. De gemeenten Delft, Rijswijk, Den Haag, Leidschendam-Voorburg en de provincie hebben op 30 maart afspraken daarover vastgelegd in een bestuurlijk woonwerk-akkoord. Het bedrijventerrein Westvlietweg is hierin opgenomen als locatie die beter benut kan worden. Bovendien wordt onderzocht, o.a. op basis van een actuele behoefteaming, of een uitbreiding van het bedrijventerrein nodig is om ruimte te bieden aan extra bedrijven of bedrijven die verplaatst moeten worden.

Westvlietweg is een verouderd bedrijventerrein met een matige ontsluiting die tot conflicten leidt met langzaam verkeer. De ondernemersvereniging zet in op modernisering, verduurzaming en uitbreiding, mogelijk met bedrijven in een hoge milieucategorie en/of watergebonden bedrijvigheid.

Handelingsperspectief:

- Tegenstrijdigheden voorkomen
- Koppelkansen benutten

Voor de ontwikkeling van het bedrijventerrein zijn de afspraken in het bestuurlijk woonwerk-akkoord en de uitkomst van de daarin afgesproken uitwerking op basis van de behoefteaming leidend.

Het resultaat daarvan is echter nog niet bekend. In het visieproces kan daarop worden geanticipeerd door (a) het verder uitwerken van scenario's met/zonder uitbreiding en (b) het formuleren van randvoorwaarden voor een eventuele uitbreiding.